

Oponentský posudek

Diplomant*ka: Karel Vladyka

Téma: Magický večer s Just Karen: Drag jako spirituální praxe

Oponent*ka: Mgr. Ezra Šimek

V době, kdy je drag aktivně demonizován a přijímají se legislativní kroky k jeho kriminalizaci (třeba v Maďarsku, ve Spojených státech) a kdy se odstraňování LGBTQ+ symbolů z veřejného prostoru stalo záměrnou politickou strategií od Washingtonu až po Prahu, přichází diplomový projekt Karla Vladyky jako kritická připomínka i živý argument pro to, proč na této formě záleží. V sázce není estetická preference, ale samotná viditelnost queer existence: právo, jak píše Judith Butler a jak Vladyka cituje, na možnost, která je „stejně důležitá jako chléb.“

Magický večer s Just Karen je drag one-woman show, která funguje zároveň jako kouzelnická show, séance, stand-up komedie, divadlo a komunitní rituál. Spojující páteří inscenace je struktura vyvolávání duchů: na jevišti hoří svíčky pro zesnulou drag queen Divine, pro Vladykova dědečka, pro zesnulou Catherine O'Hara; do divadla se vkrádá bezhlasý hlas, který mizí a znovu se objevuje, až je nakonec odhalen jako nahý autoportrét; powerpointová prezentace vyvolává mocné čarodějnice napříč historií, mytologií a popkulturou, od starověkého Egypta a Jany z Arku po Willow Rosenberg a Cynthia Erivo; báseň napsaná u hrobu Divine v Baltimoru je přednášena jako pocta. Inscenace si zaslouží své ústřední tvrzení, že drag je spirituální praxe, a to nejen teoreticky, ale prožitkově, přímo v sále. Just Karen je etablovanou součástí pražské drag scény již řadu let, což propůjčuje výkonu sebejistotu a plynulost, které nelze předstírat. Diplomová práce nepředstavuje začátek, ale krystalizaci.

Inscenace začíná v atmosféře téměř strašidelného domu: průsvitné závěsy, dlouhý stůl pokrytý sametem s rituálními rekvizitami, zakrytý obraz, maskulinně kódované torzo v cardiganu s flitry, kouř. Jako opakující se motiv celým večerem prostupuje skladba *Amas Veritas* od Alana Silvestriho z filmu *Magická posedlost* (1998). Odhaluje se hravé, ale hluboce osobní setkání s vlastní životní trajektorií Vladyky: od vzpomínek na dědečka přes pochybnosti o tom, co dnes znamená být umělcem*umělkyní, až po hold všem, kteří přišli před ním. Inscenace plynule přechází mezi lip synchem, živým zpěvem, stand-upem, řízenou meditací a divadelním monologem. Dramaturgie spojuje jednotlivá čísla do souvislého narativního oblouku, takže večer funguje jako divadelní inscenace, aniž by přestal být plnohodnotným dragem. Popkulturní gramotnost inscenace je jedním z jejích velkých potěšení a zároveň jedním z jejích tichých

argumentů. Humor a sarkasmus jsou po celou dobu hlavním nosným prvkem, ale nikdy neopouštějí vážnost ukrytou pod nimi. Když Just Karen mluví o queer lidech, kteří už sice nejsou upalováni, ale jsou bití na ulici nebo zastřeleni před queer barem, lze v tom rozpoznat ozvěnu vraždy Juraje a Matúše, dvou mladých queer lidí zabitých pravicovým extremistou v Bratislavě v roce 2022. Tento moment dopadá plnou vahou právě proto, že si tu váhu inscenace předchozím vývojem zasloužila. Meditace, kterou Just Karen vede za doprovodu Enyi hrající v pozadí, během níž je publikum pozváno zavřít oči a létat, patří k nejpříjemnějším a nejdojemnějším sekvencím večera. Když se Just Karen obrátí k zakrytému obrazu a zeptá se: „Roky nevyřešeného traumatu mě drží dál od magie ve mně?“¹, inscenace tím odhalí svůj nejhlubší argument: drag jako spirituální praxe není jen kolektivním nebo politickým aktem, ale technologií návratu k sobě samému. Vyvrcholení, v němž je předtočené video Just Karen zpívající do playbacku na *Perfect Day* Lou Reeda promítáno na nahý portrét tak, že obraz zdánlivě ožije, dosahuje něčeho, co umí nejlepší drag: je zároveň absurdní, něžné a transcendentní.

Práce se řadí do rozpoznatelného proudu současné queer performance. Vala T. Foltyn, polská queer umělkyně, která také uprchla před politickým pronásledováním a pracuje na průsečíku čarodějnictví, proměny identity a komunitního rituálu, nabízí možná nejbližší paralelu ve středoevropském kontextu. Edgar Fabián Frías přistupuje ke stejnému území šamanismu a queer spirituality z pozice domorodé tradice, což užitečně vyjasňuje, co dělá Vladyka: něco osobnějšího a divadelnějšího než antropologického. Práce Jana Duriny o duševním zdraví, spiritualitě a queer zranitelnosti rezonuje s motivem vnitřního sabotéra, který prostupuje celým představením.

Teoretická složka je stručná, ale soustředěná a pro převážně praktickou diplomovou práci je to přiměřené. Jejím hlavním omezením je, že naznačuje bohatou konstelaci myšlenek (spojitost mezi dragem a šamanismem, odvolávání se na domorodé tradice genderové variability), aniž by měla vždy prostor je plně rozvinout. Odkazy na domorodé tradice jsou vedeny v duchu solidarity, práce by však profitovala z explicitnější reflexe toho, co znamená, když se bílý*á evropský*á umělec*kyňe k těmto liniím odvolává, byť s obdivem.

Největším úspěchem je možná prostor, který Just Karen vytváří: pro plynulý a organický pohyb mezi humorem, zranitelností, hněvem, hravostí, vážností a péčí, a to nejen pro Just Karen, ale i pro přítomné publikum. To je to, co Vladyka myslí dragem jako spirituální praxí, a to dokazuje

¹ Repliku z představení překládám z angličtiny.

přesvědčivěji než jakýkoli teoretický argument. Vladyka svou práci uzavírá tím, co dílo nakonec nabízí: ne rozuzlení, ale srdečnou radost a houževnatou naději.

Otázky k obhajobě

Otázka 1: Práce i inscenace stojí na přesvědčení, že drag může být svébytnou spirituální praxí. V čem se ale drag liší od jiných forem živého vystoupení nebo rituálu? Co dokáže právě drag, co divadlo nebo ceremonie samy o sobě nedokážou?

Otázka 2: Vladyka v práci píše, že spirituální praxe prezentuje s humorem a zároveň s naprostou vážností. Toto napětí mezi metaforou a doslovnou vírou ale zůstává otevřené: chápe drag jako něco, co se spirituální praxi podobá, nebo jako spirituální praxi samu? Je tato nejednoznačnost záměrná, nebo zůstává nevyřešená?

Navrhuji hodnocení: výborně (1). Doporučuji udělit titul MgA.